

The importance of the lawyer's participation in proceedings at the highest instance in civil courts

Zarnigor BEBUTOVA¹

Tashkent State University of Law

ARTICLE INFO

Article history:

Received December 2022

Received in revised form

15 December 2022

Accepted 20 January 2023

Available online

15 February 2023

Keywords:

lawyer,
representative,
appeal,
cassation,
reopening of judicial acts
that have entered into legal
force upon discovery of new
facts, mandatory
participation of a lawyer,
lawyer's fee.

ABSTRACT

This article analyzes the specific aspects of the lawyer's participation in the higher courts, his tasks and obstacles that the lawyer may face. Foreign experience in these issues is also studied, and the question of applying its positive aspects to national legislation is highlighted.

2181-1415/© 2023 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol4-iss1/S-pp142-145>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudlarda yuqori instansiyada ish yuritishda advokat ishtirokining ahamiyati

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

advokat,
vakil,
apellatsiya,
kassatsiya,
qonuniy kuchga kirgan sud
hujjatlarini yangi ochilgan
holatlar bo'yicha qayta
ko'rish,
advokatning majburiy
ishtiroki,
advokat gonorari.

Ushbu maqolada yuqori instansiya sudlarida advokat ishtirokining o'ziga xos jihatlari, uning vazifalari va advokat duch kelishi mumkin bo'lgan to'siqlar tahlil qilingan. Shuningdek ushbu masalalarda xorijiy tajriba o'rganilib, uning ijobiy jihatlari milliy qonunchilikka tadbiq qilish masalasi yoritilgan.

¹ Teacher, Department of Civil Procedural and Economic Procedural Law, Tashkent State University of Law. Tashkent, Uzbekistan. E-mail: behbudovazarnigor@gmail.com.

Значение участия адвоката в разбирательствах в высшей инстанции в гражданских судах

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

адвокат,
представитель,
апелляционная,
кассационная,
пересмотр вступивших в
законную силу судебных
актов по вновь
открывшимся
обстоятельствам,
обязательное участие
адвоката,
гонорар адвоката.

В данной статье анализируются особенности участия адвоката в судах высшей инстанции, его задачи и препятствия, с которыми может столкнуться адвокат. Также изучается зарубежный опыт в данной сфере, и освещается вопрос применения его положительных сторон к национальному законодательству.

O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksiga ko'ra fuqarolar va yuridik shaxslar sudda vakil orqali ishtirok etish huquqiga ega. Ushbu huquq ularda protsessning barcha bosqichlarida mavjud hisoblanadi. Agar fuqaro birinchi instansiyada vakil olmagan bo'lsa ham yuqori instansiyalarda vakil orqali yoki u bilan birga protsessda ishtirok etishi mumkin. Sudda ish yuritish bo'yicha vakil sifatida professional faoliyat bilan faqat advokatlar shug'ullanishi mumkin [1]. Advokatlarning yuqori instansiyalardagi faoliyati tahlil qilinsa, ular faoliyati yuzasidan ayrim savollar yuzaga keladi:

Birinchi instansiyada advokat xizmatidan foydalangan shaxs yuqori instansiyada ham uning xizmatidan foydalanmoqchi, xo'sh advokat va ishonch bildiruvchi o'rtasidagi munosabat davom etaveradimi yoki advokat bilan yangi shartnoma tuzilishi kerakmi?

Birinchi instansiyada ishtirok etmagan advokat yuqori instansiyada ishtirok etayotganda uning vazifalari nimalardan iborat bo'ladi, qanday huquq va majburiyatlarga ega hisoblanadi?

Yuqori instansiyalarda advokat ishtirokini majburiyligini belgilash kerakmi?

Advokatlik faoliyati advokat va ishonch bildiruvchi shaxs (himoya ostidagi shaxs) o'rtasida tuziladigan yuridik yordam ko'rsatish to'g'risidagi bitim (shartnoma) asosida amalga oshiriladi. Yuridik xizmat uchun haq to'lash advokat bilan ishonch bildiruvchi shaxs (himoya ostidagi shaxs) o'rtasida ixtiyoriy ravishda tuziladigan bitim (shartnoma) asosida amalga oshiriladi [2]. Agar fuqarolar va yuridik shaxslar yuqori instansiyada ham advokat xizmatidan foydalanishni xohlasa, u yuqoridagi bitimni yana advokat bilan tuzishi kerak bo'ladi. Advokat yuqori instansiyada ishtirok etishdan bosh tortishi mumkinmi? Albatta ishonch bildiruvchi shaxs va advokat o'rtasidagi munosabat fuqarolik huquqiy munosabat bo'lganligi bois birinchi instansiyada ishtirok etgan advokat yuqori instansiyada ishtirok etmasligi mumkin. Shuningdek, protsess ishtirokchilari birinchi instansiyada advokat xizmatidan foydalanmagan bo'lsa ham yuqori instansiyada advokat xizmatidan foydalanishi mumkin. Ayrim xorijiy davlatlarda yuqori instansiyada advokat ishtiroki majburiy qilib belgilangan. Masalan, Germaniya Federativ Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining 2-bo'limi 4-bobi 78-paragrafida taraflarning advokat orqali majburiy vakillikni amalga oshirish jarayoni belgilangan bo'lib, unga ko'ra "Landgerichten", ya'ni "yer" yoki mintaqaviy sudlar va "Oberlandesgerichten", yani yuqori (mintaqaviy) sudlarda taraflar advokat orqali ishtirok etishi shart. Agar mamlakatda "Sudlar Konstitutsiyasi to'g'risida"gi Qonunning

8-qismi asosida Oliy mintaqaviy sud tashkil etilgan bo'lsa, tomonlar ham bu yerda advokat orqali ishtirok etishi shart. Federal sud oldida tomonlar Federal sud tomonidan tasdiqlangan advokat orqali ishtirok etishi lozim [3].

Ushbu holatni Ozarbayjon qonunchiligi bilan tahlil qiladigan bo'lsak, Ozarbayjon Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining 67-moddasi "Advokatning protsessda majburiy ishtiroki" deb nomlanib, unga ko'ra kassatsiya va qo'shimcha kassatsiya shikoyatlari, shuningdek, yangi ochilgan holatlar tufayli sud aktini qayta ko'rib chiqish to'g'risidagi arizalar faqat advokat tomonidan tuzilgan taqdirda sud ishlarini olib borishga qabul qilinadi. Kassatsiya tartibida va qo'shimcha kassatsiya tartibida ko'rib chiqishda, shuningdek, yangi ochilgan holatlar yuzasidan sud aktini qayta ko'rib chiqishda ishda ishtirok etadigan shaxslar sud majlislarida faqat advokat bilan qatnashishlari mumkin. Agar ishda ishtirok etayotgan shaxslarda ushbu Kodeksga muvofiq advokat ishtirok etishi majburiy bo'lgan hollarda advokat xizmatini to'lash uchun yetarli mablag' bo'lmasa, sud aktini chiqargan sud ishda ishtirok etayotgan shaxslarning yozma arizasi bilan advokatning protsessda ishtirok etishini ta'minlaydi [4].

Advokat agar birinchi instansiyada o'zi ishtirok etmagan ish yuzasidan yuqori instansiyada bo'lsa ham yuqori instansiyada advokatishtirok etsa, ish bilan batafsil tashib chiqishi lozim bo'ladi. Buning uchun advokat O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining 40-moddasida keltirilgan "ish materiallari bilan tanishish" huquqidan foydalanishi mumkin. Chunki advokat vakil sifatida FPKning 39-moddasiga ko'ra ishda ishtirok etuvchi shaxs hisoblanadi. Advokat ishning apellyatsiya instansiyasida ko'rilishi uchun tayyorlanayotganda FPKning 396-moddasiga ko'ra ish yuzasidan yangi dalillar yig'ishi va sudga taqdim etishi mumkin, ammo FPKning 416-moddasiga ko'ra kassatsiyada bunday imkoniyatga ega emas.

Agar advokatga ishonch bildiruvchi shaxs tomonidan ishonchnoma berilgan va unda sud hujjatlari ustidan shikoyat qilish huquqi bo'lsa, advokat shikoyatni o'zi imzolashi mumkin va unga ishonchnomani ilova qilishi kerak.

Apellyatsiya shikoyati bergan advokat (vakil) apellyatsiya instansiyasi sudi maslahatxonaga kirgungacha qadar shikoyatni to'ldirishga, o'zgartirishga yoki undan voz kechishga haqli. Bunday voz kechish qonunga zid bo'lmasa yoki birovning huquqlari, erkinliklari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlariga xilof bo'lmasa, sud uni qabul qilishi mumkin. Ishonchnomada mazkur huquqlardan foydalanish ko'rsatilishi lozim [5, 133].

Yuqori instansiyada ish yuritishda advokat duch keladigan muammolardan biri sudning apellyatsiya shikoyatini harakatsiz qoldirish to'g'risidagi ajrim ustidan shikoyat qilib bo'lmasligidir. FPKning 400-moddasiga ko'ra birinchi instansiya sudining ajrimi ustidan ikki holatda apellyatsiya shikoyati berilishi mumkin:

1. Fuqarolik protsessual kodeksda nazarda tutilgan hollarda;
2. Sudning ajrimi ishning keyingi harakatlanishiga to'sqinlik qiladigan hollarda.

FPKning 388-moddasida apellyatsiya shikoyatini harakatsiz qoldirish to'g'risidagi ajrim ustidan shikoyat berilishi mumkinligi yozilmagan. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 15-bandida sudning hal qiluv qaroridan alohida apellyatsiya yoxud kassatsiya tartibida shikoyat qilinishi mumkin bo'lgan ajrimlar keltirilgan bo'lib, ular orasida apellyatsiya shikoyatini harakatsiz qoldirish to'g'risidagi ajrim yo'q [6]. Ushbu ro'yxatda "apellyatsiya shikoyatini qaytarish to'g'risida"gi ajrim keltirilgan, lekin amaldagi Fuqarolik protsessual kodeksida bunday ajrim mavjud emas.

Apellatsiya shikoyatini harakatsiz qoldirish to'g'risidagi ajrim ustidan shikoyat qilish bizga nega kerak? Birinchi instansiya sudining hal qiluv qarorida davlat boji masalasida noto'g'ri qaror qabul qilingan holatda ushbu hal qiluv qarori ustidan berilgan apellyatsiya shikoyatiga biz da'vo arizasi berilganda to'lanadigan stavkaning 50 foizi miqdorida davlat boji to'lashimiz kerak bo'ladi [7] va apellatsiya shikoyati berilganda hal qiluv qarorida keltirilgan davlat bojining 50% miqdorida to'lanishi lozim, aks holda birinchi instansiya sudi apellyatsiya shikoyatini harakatsiz qoldirish to'g'risida ajrim chiqaradi. Mohiyatan nizo aynan davlat bojining noto'g'ri hisoblanganligida bo'lsa, davlat boji belgilangan miqdorda to'lanmaganligi sababli shikoyatni harakatsiz qoldirish to'g'risida ajrim chiqarish qanchalik to'g'ri. Ushbu holatda protsess ishtirokchilari yoki advokat o'zi to'lashi noto'g'ri deb bilgan davlat bojini to'lab, yana shu masalada apellyatsiyada tortishishi kerak. Aks holda shikoyat bergan shaxs shikoyat bergan hisoblanadi va uning ishi yuqori instansiyalarda ko'rib chiqilmaydi. Chunki yuqorida aytganimizdek, amaldagi Fuqarolik protsessual kodeksida apellyatsiya shikoyatini qaytarish to'g'risidagi ajrim mavjud bo'lmaganligi sababli biz hech qanday harakat qila olmaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual Kodeksi. www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasining "Advokatlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. www.lex.uz
3. Zivilprozessordnung der Bundesrepublik Deutschland // www.gesetze-im-internet.de
4. Закон Республики Казахстан «Об адвокатской деятельности и юридической помощи» // <http://online.zakon.kz>
5. Advokatura. Darslik. Mualliflar jamoasi. – Toshkent: TDYU, 2019.
6. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarori. www.lex.uz
7. O'zbekiston Respublikasining "Davlat boji to'g'risida"gi Qonuni. www.lex.uz
8. Doniyorbek, Davronov. "The Procedure and Grounds for Applying the Measure of Compulsory Attendance." American Journal of Social and Humanitarian Research 3.7 (2022): 59–66.
9. Esenbekova P., F. Ibratova, and D. Davronov. "Legal issues of electronic evidence in the economic process". Norwegian Journal of Development of the International Science 76-2 (2021): 20–24.
10. Faxriddinovna, Bebutova Zarnigor. "There are cases where a lawyer should be involved in civil proceedings: Legal analysis of foreign experience". Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3.8 (2022): 555–558.
11. Fakhriddinovna B.Z. The impact of family decisions on child psychology: legal and artistic interpretation // Interdiscipline innovation and scientific research conference. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 15–18.
12. Бебутова З. Advokatning fuqarolik va iqtisodiy protsessdagi maqomi: huquqlar va majburiyatlar // Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – №. 6/С. – С. 163–166.
13. Сулаймонова Н. Меҳнатга оид низоли ишларни судда кўришнинг процессуал хусусиятлари // Международная конференция академических наук. – 2022. – Т. 1. – №. 30. – С. 17–20.
14. Doskalieva G.B., Abdusamiyeva D.A. Issues of re-socialization of the convicts in some foreign countries // Thematics Journal of Law. – 2022. – Т. 6. – №. 1.
15. Сулаймонова Н.М. Судебные расходы в гражданском процессе: сравнительный анализ России и Узбекистана // Журнал правовых исследований. – 2019. – №. SPECIAL.